

ske umiddelbart rørende til den indtil Dissonans højspændte, at man har haft ondt ved at opfatte hendes rette Forfatterfysiognomi, ja stundum ved at tro paa hendes Talents Ægthed.

Dette gælder ikke den foreliggende Bog; man har ved Læsningen af den Følelsen af, at Krigen med sine vældige Dimensioner har udløst af hendes Fantasi det altfor krampagtige og uforholdsmæssige, som skæmmede meget af hendes tidligere Produktion, og budt hendes kunstneriske Evner en Tumbleplads, som passede for dem.

»Krigens Ofre« er en begejstret Lovprisning af, hvorledes Østrig-Ungarn har løst de Opgaver indadtil, som Krigen har stillt det. Og saa levende Udtryk har Forfatteren fundet for sin Beundring, at den ikke kan andet end meddele sig til Læseren med.

Allerførst viser hun os de ukrainske Bønders Flugt for Krigens fremvæltende Hærmasser, Manden spændt for Pindevognen, Konen skydende bagpaa, og oven i Læset af Husgeraad, Halm og Huder, Grisen Hønsene og de sovende Børn. Derefter Livet i de hastig optømrede Barakker, hvor Ovnens flammende Skær falder over nøgne Ben, Rytterstøvler og røde Pludderhoser eller over blodfarvede Hovedklæder og Skørter.

Efter Flygtningelejren viser hun os Fangelejren, hvorom hun kun har gode, rosende Ord at sige. Saa fører hun os til Skodaværkstedet, det østrigske »Kruppske« Værk, hvor Mordvaabnene fabrikeres. Vi ser den magnetiske Kran glide som en Gøple uden Svømmetraade henover Jærnhjæret, vi ser Jærnbrokkerne med halvt syngende, halvt klagede, smertelige Henrykkelsesudbrud springe op i dens Favn, og Kranen glide videre med dem »som Ørnen med det røvede Lam«.

Mesterlige er disse Skildringer og usædvanlige fra en Kvindes Pen.

Mest vil det dog vist interessere kvindelige Læsere at erfare, hvad Østrig-Ungarns Kvinder har udrettet under Krigen, Anitta Müller med sin Børneforsorg, den dansk fødte Fru v. Medinger med sine Avis-Tæpper, -Frakker, -Fodposer, -Handsker og -Støvler, af hvilke de sidste med deres Træsaaler og Skafter af vandtæt Stof med Papirmellemlæg har bødet paa den overhaandtagende Mangel paa Læder til Støvler, og endelig Rohø! — Rohø er dannet af

Forbogstaverne i Reichsorganisation der Hausfrauen Oesterreichs og er det Valkyrieraab, som østrigske Kvinder slyngede ud over Landet gennem den hule Haand i Krigens Begyndelse, og som blev Signalet for Landets Kvinder til at vise, hvad de duer til. Foreningen dannedes allerede nogle Aar før Krigen som Modvægt mod de stigende Priser og har siden den Gang udrettet det fast utrolige. Den har Mønsterkøkkener, Mønsterforraadshuse, Hønsefarme; den lader afholde Fordrag Landet over, den søger for, at hvert nyt og værdifuldt Næringsmiddel, hver ny praktisk Genstand paa Husholdningsomraadet kommer til Husmødrenes Kendskab. Alene som opdragende Institution for Kvinder har den uoverskuelige Fremtidsmuligheder.

Men det er umuligt at nævne alt det, denne Bog giver Oplysning om, den maa læses og fortjener at læses, som et Vidnesbyrd om de Kulturkræfter, som Krigen ved Siden af sine blodige Ugerminger har sat i Bevægelse i alle krigsførende Lande.

Sammenlignet med alt det nye og værdifulde denne Bog bringer, forekommer det os uretfærdigt at gøre for meget Væsen af det Besøg, Forfatteren i Bogens Slutning aflægger hos Grev Tiza, og som hun har maattet høre meget for i Dagspressen. At dette ikke klæder Bogen, indrømmer vi; Forfatteren falder her tilbage til gammel Daarlighed i Retning af Forskruethed og Overdrivelse; man fristes til Smil, men dette blegner altsammen ved Siden af Bogens øvrige fortræffelige Indhold.

Valfried Palmgren Munch-Petersen: *Biblioteker og Folkeopdragelse*. Indtryk fra en Studierejse i de forenede Stater i Amerika. Paa Dansk ved Gerda Mundt. 105 Sider. J. L. Lybeckers Forlag. København.

Denne Bog er først udkommet i Sverige og har der været Genstand for stor Interesse; i sin danske Udgave er den delvis omarbejdet og suppleret med de nyeste Data paa Biblioteksagens Omraade.

I sidste Halvdel af 1907 fik Valfried Palmgren Munch-Petersen det Hverv af den svenske Stat at studere de Forenede Staters Biblioteksforhold med særligt Hensyn til Seminarie-, Skole og Folkebiblioteker, og det er sine Indtryk fra denne Rejse, hun altsaa har gengivet her, ledsaget af

44 Illustrationer af Biblioteker og Biblioteksinteriører fra de Forenede Stater.

Den moderne Biblioteksbevægelse i de Forenede Stater stammer fra 1876. I det Aar udgav Staternes Regering første Gang en Beretning om Landets Biblioteksforhold. Der fandtes den Gang 2000 Biblioteker paa over 1000 Bind hver. Nu for Tiden findes der 8000 Biblioteker. Det største er Kongresbiblioteket i Washington, som ejer 2¼ Million Bind. Medens der i 1876 fandtes ialt 12 Millioner Bøger i Landets offentlige Biblioteker, fandtes der i 1913 c. 87 Millioner. Hjemlaanet af Bøger er forøget i samme Forhold som Bøgenes Antal. Grunden til denne rivende Udvikling maa fornemmelig søges i, at Biblioteket er blevet et væsentligt Led i Samfundets Opdragelsessystem. I Amerika anses det enkelte Individ hele Opdragelse for ufærdig, hvis han ikke lærer selvstændig at bruge Bogen som Middel til Selvopdragelse og Selvudvikling. Biblioteket i Amerika arbejder Haand i Haand med Skolen.

Det er Handelens og Industriens Stormænd, som har Æren af at have baaret Biblioteksbevægelsen frem ved deres storslaaede Gavnildhed. Navne som Lennox, Astor og Rockefeller er foruden mange andre knyttet til denne Sag, men ingen har dog støttet Biblioteksbevægelsen mere end Andrew Carnegie. Hvor som helst, der ønskes en Biblioteksbygning eller Midler til Drift af Biblioteksskoler, træder han villig til. Paa Rejser i de Forenede Stater træffer man uophørlig paa et saakaldt »Carnegie Library«. Summen af Gaver i rede Penge til amerikanske Biblioteker var i 1915 66 Millioner Dollars (260 Mill. Kr.)

Til Trods for Biblioteksbevægelsens store Vækst i de Forenede Stater gennem den sidste Menneskealder, mener Bibliotekarene derovre dog, at den endnu kun er ved sin Begyndelse.

Forstaaelsen af det frie, offentlige Biblioteks Folkebetydning er endnu kun svagt udviklet her hjemme; Fremkomsten af denne Bog vil forhaabentlig vække Interesse for Sagen i videre Kredse. e—c.

Hortense Panum: »Af Musikhistoriens Billedbog«. (Lehmann & Stage). — Anna Erslev: »Dansk Tonekunst«. (Hagerup). — Der skrives saa meget unyttigt, at det formelig er befriende en Gang at støde paa et Par Forfatterinder, der vandrer ad den nyttige